

P/08/116
LWR-41033-3/2008

Wrocław, dnia 31 grudnia 2008 r.

***Pan
Marek Piorun
Burmistrz
Dzierżoniowa***

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (j.t. Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu skontrolowała Urząd Miasta w Dzierżoniowie zwany dalej „Urzędem”, w zakresie realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 11 grudnia 2008 r. Najwyższa Izba Kontroli stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Burmistrzowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność Urzędu w zakresie dostosowywania systemu kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych w Dzierżoniowie do obowiązujących standardów, choć nie uniknięto poślizgu w realizacji projektu inwestycyjnego rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie, zaplanowanego w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

1. W KPOŚK zatwierdzonym przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. oraz zaktualizowanym w maju 2005 r. zaplanowano rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie w zakresie zapewniającym do końca 2005 r. osiągnięcie jakości ścieków odprowadzanych do środowiska uwzględniającej dyrektywę 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych (Dz.U. L 135 z 30 maja 1991 r.) oraz odpowiadającej przepisom ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (j.t. Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.). Zważywszy, że Miasto Dzierżoniów (będące aglomeracją o jakiej mowa w art. 43 ust. 1 tej ustawy), przed sporządzeniem KPOŚK zostało wyposażone w system kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych umożliwiający odbiór ścieków od 98,6% ogółu mieszkańców Dzierżoniowa (tj. od ponad 35 tys. mieszkańców), w Programie

tym nie ujęto przedsięwzięć w zakresie budowy urządzeń kanalizacyjnych, tym samym wymieniona rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków była jedynym projektem inwestycyjnym zaplanowanym w KPOŚK dla aglomeracji Dzierżoniów.

2. Powołany przepis art. 43 ust. 1 ustawy Prawo wodne zobowiązuje jednostki samorządu terytorialnego, zorganizowane w aglomerację¹, do realizacji przedsięwzięć określonych w KPOŚK, zgodnie z ustaleniami tego planu. Jednakże projekt rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie nie został zrealizowany w terminie określonym w KPOŚK, tj. do końca 2005 r. Zakres rzeczowy tej rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków został bowiem zrealizowany w okresie od 3 kwietnia 2006 r. do 4 grudnia 2007 r., a więc z 2 letnim opóźnieniem. Późniejsze od wynikającego z KPOŚK wykonanie rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków, a przez to późniejsze osiągnięcie efektów ekologicznych, Pan Burmistrz w wyjaśnieniach złożonych do protokołu kontroli tłumaczył brakiem możliwości wcześniejszego pozyskania środków na realizację przedsięwzięcia. Tym samym według Pana Burmistrza jego realizacja wyłącznie ze środków własnych Miasta Dzierżoniowa, przed zakończeniem 2005 r., nie była możliwa.

3. W eksploatowanej od 40 lat mechaniczno biologicznej oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie zastosowana technologia umożliwiała usuwanie związków węgla i innych zanieczyszczeń bez możliwości redukcji związków biogenych. Stosowanie przestarzałych procesów technologicznych uniemożliwiało pełne oczyszczenie ścieków w ilości około 6.500 m³ na dobę, w wyniku czego ścieki odprowadzane do rzeki Piławy zawierały ponadnormatywne, w stosunku do dopuszczalnych norm ochrony środowiska w Unii Europejskiej, ilości związków azotu ogólnego i fosforu. W związku z aktualnymi standardami usuwania związków biogenych w procesach nitryfikacji, denitryfikacji oraz defosfatacji, w ramach zrealizowanego w latach 2006-2007 projektu inwestycyjnego wykonano nowe obiekty oczyszczalni, m.in. komory DN/N, anoksydacyjną, nitryfikacji oraz zmodernizowano m.in. stację dmuchaw, pompownię ścieków i osadów, umożliwiającą odpowiednią redukcję

¹ Aglomeracja, stosownie do art. 43 ust. 2 oraz 2a ustawy Prawo wodne jest terenem wyznaczanym przed 14 listopada 2008 r. przez wojewodę, a od 15 listopada 2008 r. przez sejmik województwa, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane przez systemy kanalizacji zbiorczej zakończone oczyszczalniami ścieków. Dla aglomeracji Dzierżoniów obejmującej wyłącznie miast Dzierżoniów, rozporządzeniem z 4 sierpnia 2005 r. Wojewoda Dolnośląski określił równoważną liczbę jej mieszkańców, na 37,5 tys. Przez równoważonego mieszkańca, stosownie do powołanych przepisów rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę.

zanieczyszczeń dla zwiększonej (w stosunku do stanu przed realizacją projektu) przepustowości ścieków do 7.500 m³ na dobę. W ramach rozbudowy oczyszczalni ścieków wykonano też dodatkowo blok energetyczny z instalacją biogazu (w celu wykorzystania biogazu do celów energetycznych na oczyszczalni).

4. Na rozbudowę i modernizację w latach 2006-2007 oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie, Miasto pozyskało:

- 5.361,7 tys. zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006, na podstawie umowy zawartej z Wojewodą Dolnośląskim z dnia 30 września 2005 r.,
- 3.476,0 tys. zł z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, na podstawie umowy nr 35/OW/WB/06 z dnia 22 sierpnia 2006 r.

Ostateczny koszt rozbudowy i modernizacji tej oczyszczalni wyniósł 13.807,5 tys. zł, w tym kosztów kwalifikowanych 13.783,2 tys. zł (robót budowlanych - 13.283,6 tys. zł, wynagrodzenia inżyniera kontraktu – 488,0 tys. zł, kosztów promocji – 11,6 tys. zł). Oznacza to, iż z budżetu Miasta Dzierżoniowa na rozbudowę i modernizację oczyszczalni przeznaczono 4.969,8 tys. zł, tj. 36,0% ogółu kosztów przedsięwzięcia.

5. Wykonawcę zakresu rzeczowego rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie za 13.283,6 tys. zł wyłoniono w trybie przetargu nieograniczonego, przeprowadzonego zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (j.t. Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.). Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednakże uwagę na nie w pełni rzetelnie prowadzony protokół z postępowania o zamówienie publiczne, w którym wymieniono okres wywieszenia ogłoszenia o zamówieniu na tablicy ogłoszeń w Urzędzie inny niż wskazywała na to adnotacja na wymienionym ogłoszeniu. Nadto, po ogłoszeniu przetargu w Biuletynie Zamówień Publicznych sprostowano określony w tym ogłoszeniu oczekiwany przez inwestora termin zakończenia projektu inwestycyjnego rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków z 14 listopada 2006 r. na 30 września 2007 r., co w związku z dodatkową publikacją wydłużyło postępowanie o zamówienie publiczne, choć w ocenie Najwyższej Izby Kontroli nie miało wpływu na wybór wykonawcy tego projektu.

Realizacja robót budowlanych dotyczących rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków nie była zgodna z harmonogramem określonym w umowie z wykonawcą tego projektu inwestycyjnego z dnia 17 marca 2006 r. W konsekwencji opóźnienia robót budowlanych oraz dostaw niektórych urządzeń spowodowały przesunięcie rozpoczęcia rozruchu technologicznego (z kwietnia na maj 2007 r.), a w konsekwencji odbiór wykonanych robót dopiero 4 grudnia 2007 r., tj. z ponad 2 miesięcznym opóźnieniem.

6. W związku z 65 dniowym opóźnieniem w wykonaniu przedmiotu umowy rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków, wykonawcy tego projektu inwestycyjnego w dniu 6 marca 2008 r. naliczono przewidzianą w umowie karę za zwłokę w wysokości 23,4 tys. zł. Jednakże mimo wezwania do zapłaty tej kary, nie została ona uregulowana. We wrześniu 2008 r. dokumentację dotyczącą naliczonej kary przekazano radcy prawnemu Urzędu w celu przygotowania do sądu odpowiedniego pozwu o nakazanie zapłaty kary. Do zakończenia kontroli, pozew w tej sprawie nie został jednak sporządzony.

7. Ponieważ KPOŚK nie przewidywał przedsięwzięć inwestycyjnych dotyczących sieci kanalizacyjnej w Dzierżoniowie, w latach 2006-2007 inwestycje z zakresu rozbudowy tej sieci, a także jej rozdzielania na sieć sanitarną i deszczową prowadzono poza KPOŚK. W wyniku inwestycji realizowanych przez Miasto Dzierżoniów lub bezpośredniego użytkownika kanalizacji miejskich, tj. jednoosobową spółkę Miejską „Wodociągi i Kanalizacja”, długość kanalizacji eksploatowanej w Dzierżoniowie przez wymienioną Spółkę zwiększyła się z 65,5 km w końcu 2005 r. do 67,4 km na 30 czerwca 2008 r. (o 1,9 km).

8. Ilość ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną do oczyszczalni ścieków zmniejszyła się z 2.810 tys. m³ w 2006 r. do 2.510 tys. m³ w 2007 r. W I półroczu 2008 r. do oczyszczalni ścieków odprowadzono natomiast 1.296 m³ ścieków. Zmniejszenie ilości odprowadzanych ścieków wiązało się przede wszystkim z rozpoczęciem rozdzielania kanalizacji sanitarnej i deszczowej, co zasygnalizowano w pkt 7 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Po rozbudowie i modernizacji oczyszczalni ścieków Spółka Wodociągi i Kanalizacja w Dzierżoniowie, decyzją Starosty Powiatowego w Dzierżoniowie z 17 grudnia 2007 r. uzyskała pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania oczyszczonych ścieków do rzeki Piławy (w km 27+516). Na koniec 2007 r.

odprowadzane z tej oczyszczalni ścieki do rzeki Piławy odpowiadały wymogom określonym w tym pozwoleniu. Stężenie zawartych w nich zanieczyszczeń było bowiem niższe od dopuszczalnego (określonego w pozwoleniu wodnoprawnym). BZT₅ wynosiło – 9 g O₂/m³ przy dopuszczonym dla oczyszczonych ścieków w pozwoleniu wodnoprawnym – 15 g O₂/m³, ChZT – 44 g O₂/m³ (przy dopuszczonym – 125 g O₂/m³), zawiesina ogólna – odpowiednio: – 11 g/m³ (35 g/m³), azot ogólny – 14 g N/m³ (15g N/m³) oraz fosfor ogólny – 1,53g P/m³ (2 g P/m³).

9. Urząd wywiązywał się z obowiązku, wynikającego z art. 43 ust. 3c ustawy Prawo wodne, przedkładania do 28 lutego każdego roku Wojewodzie Dolnośląskiemu informacji z realizacji KPOŚK oraz o stanie wyposażenia Dzierżoniowa (aglomeracji Dzierżoniów) w system kanalizacji zbiorczej. Stwierdzono, że dane w tych informacjach określały faktyczny stan sieci kanalizacji zbiorczej w Dzierżoniowie oraz przebieg rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków.

10. Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie do czasu kontroli nie została objęta audytem wewnętrznym (badanie takie ujęto w planie audytu wewnętrznego na rok 2009 r.). Kontrolę w przedmiotowym zakresie, po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia przeprowadził natomiast Wydział Zarządzania Funduszami Europejskimi Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu. Z ustaleń tej kontroli przedstawionych w informacji pokontrolnej – ZF.RKP.0932/30/08 z dnia 15 kwietnia 2008 r. wynika m.in., że inwestycja została zrealizowana pod względem rzeczowym i finansowym zgodnie z wnioskiem aplikacyjnym i powołaną wcześniej umową o dofinansowanie projektu ze środków Unii Europejskiej (Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Wzmożenie nadzoru nad sporządzaniem protokołów z postępowań o zamówienia publiczne.
2. Przyśpieszenie działań w sprawie sądowego dochodzenia kary umownej naliczonej wykonawcy rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie w wyniku nie dotrzymania terminu zakończenia tej rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Burmistrza w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.